

(Δημοσιεύθηκε στα τουρκικά στη εφημερίδα ZAMAN – 2003.8.19)

Ηρακλής Μήλλας

Για πρώτη φορά η Τουρκία πλησιάζει τροχάδην προς την ΕΕ. Οι μελλοντικοί συνεταιίροι της συμφωνούν στο ότι, ιδιαίτερα με το 7ο Πακέτο Σύγκλησης, η χώρα έδειξε την αποφασιστικότητά της. Είναι πλέον δυσκολότερο η ΕΕ ν' αφήσει έξω την Τουρκία. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες μια πιθανή αναποδιά μπορεί να δημιουργήσει όχι μόνο απογοήτευση στην κοινωνία αλλά και πολιτικές αντιδράσεις των οποίων τ' αποτελέσματα δύσκολα θα επουλωθούν.

Πάντως ο δρόμος που οδηγεί στην ΕΕ δεν είναι δίχως προβλήματα. Θα θελήσουν να δουν την εφαρμογή των νόμων που ψηφίστηκαν. Θα υπάρξουν εκείνοι οι οποίοι θα πουν ότι οι περιορισμοί που ήρθαν δια των νόμων, επανέρχονται με τους κανονισμούς. Θα υπενθυμίσουν τις ελλείψεις και τις ανεπάρκειες ή θα επινοηθούν νέες. Οι συζητήσεις οι σχετικές με την ειλικρίνεια και τους σκοπούς της ΕΕ θα συνεχιστούν μέχρι τέλους, μέχρι δηλαδή τη στιγμή που η απόφαση της αποδοχής της Τουρκίας ως μέλους επικυρωθεί -ή σε κάποια φάση απορριφθεί- από τα κοινοβούλια όλων των χωρών-μελών.

Ενώ στην πραγματικότητα η ΕΕ δεν έχει 'μία' (ενιαία) θέση στο θέμα αυτό! Κάθε χώρα, ακόμη και η κάθε πολιτική ομάδα μέσα σ' αυτήν, έχει διαφορετικές σκέψεις, οι οποίες μάλιστα κατά καιρούς μεταβάλλονται. Μια από τις σκέψεις αυτές, η οποία μάλιστα ακούγεται τελευταίως συχνά ως πιθανή επιλογή στους διαδρόμους, είναι η οικοδόμηση 'ειδικής σχέσης' με την Τουρκία. Τούτο σημαίνει πως κλείνουν οι πόρτες της ΕΕ για την Τουρκία. Είναι μια 'ευγενής' αγένεια. Σε μια στιγμή που τα προσχήματα αρχίζουν να εκλείπουν, δεν είναι δύσκολο να πιθανολογήσει κανείς ποιες δυνάμεις βρίσκονται πίσω απ' αυτή τη σκέψη: Εκείνοι οι οποίοι λόγω των προκαταλήψεών τους θεωρούν εμπόδιο την ύπαρξη διαφορετικής κουλτούρας και θρησκείας, και εκείνοι οι οποίοι δεν θέλουν να επωμιστούν τις οικονομικές συνέπειες της συμμετοχής αυτής. Η φωνή τούτων των τελευταίων θα ακουστεί πιο δυνατά στο μέλλον, διότι δεν άρχισε ακόμη να συζητείται το πως θα διαμοιραστεί το βάρος αυτό μεταξύ των χωρών-μελών.

Οι σχετικές εκφράσεις που χρησιμοποίησε ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ρομάνο Πρόντι στις 12 Αυγούστου είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Υπογράμμισε ότι για δυο λόγους

μπορεί να καθυστερήσει η εισδοχή της Τουρκίας: Επειδή οι Ευρωπαίοι τρέφουν μια προκατάληψη για τους Τούρκους (τους βλέπουν, λέει σαν μπαμπούλα και τα παιδιά κλαίνε στο άκουσμα της φράσης 'έρχονται οι Τούρκοι') και επειδή ο πληθυσμός της Τουρκίας είναι μεγάλος. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι μέχρι τώρα λεγόταν ότι εμπόδιο αποτελούσαν οι ελλείψεις της ίδιας της Τουρκίας, και για πρώτη φορά εκφράζονται προβλήματα που αφορούν την ΕΕ. Στην περίπτωση αυτή δεν μένουν και πολλά που μπορεί να κάνει η Τουρκία.

Ο νέος τούτος 'λόγος' εμφανίζεται σε μια ευαίσθητη περίοδο κατά την οποία μέλλεται να ληφθούν οι οριστικές αποφάσεις. Σύμφωνα με τούτο: α) Η ΕΕ, για δικούς της λόγους κρατά αποστάσεις από την Τουρκία, β) Τουρκία και ΕΕ μπορούν να συνάψουν ειδικές σχέσεις. Στην ειδική όμως αυτή κατάσταση η Τουρκία έχει ένα δικό της ιδιαίτερο πρόβλημα. Και στην Τουρκία κάποιος δεν παύει να υπογραμμίζει ότι η χώρα έχει τις δικές της 'ειδικές συνθήκες'. Σύμφωνα μ' αυτή τη σκέψη η Τουρκία έχει προβλήματα όπως η εθνική της ασφάλεια, η τρομοκρατία των διασπαστικών, οι ισλαμιστές, και ευαίσθητες όπως το Κυπριακό, λόγοι για τους οποίους θα πρέπει να εφαρμοστούν για αυτήν ειδικοί όροι ή το λιγότερο να ληφθούν τα παραπάνω υπόψη. Όσοι ισχυρίζονται ότι η ΕΕ δεν λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες αυτές της Τουρκίας και παραπονούνται για αυτό, ουσιαστικά παρέχουν τροφή και επιχειρήματα στους οπαδούς των 'ειδικών σχέσεων'. Αύριο μπορεί να ακουστούν κι από την πλευρά της ΕΕ φωνές που να λένε πως «αφού έχετε ιδιαιτερότητες, να διαμορφώσουμε για σας 'ειδικές σχέσεις'».

Όμως ο πραγματικός κίνδυνος δεν είναι ούτε οι ενοχλημένες δυνάμεις της ΕΕ, ούτε οι δυνάμεις εκείνες που μέσα από την Τουρκία τους προσφέρουν επιχειρήματα (προσχήματα). Ο πραγματικός κίνδυνος είναι η πιθανότητα συμφωνίας και ανοιχτής ή καλυμμένης συνεργασίας των δυνάμεων αυτών. Αυτό είναι το χειρότερο σενάριο, όμως το πολιτικό θεμέλιο πάνω στο οποίο μπορεί να οικοδομηθεί προβάει καθαρά. Η συμμετοχή της στην ΕΕ θ' αλλάξει ριζικά την Τουρκία και η αλλαγές αυτές θα κλονίσουν τις ισορροπίες δυνάμεων και συμφερόντων που υπάρχουν. Οι δυνάμεις που θα ζημιωθούν και θα ενοχληθούν από τις αλλαγές αυτές, είναι πιθανόν να προτιμήσουν τη λύση μιας 'ειδικής σχέσης' η οποία δεν θα έχει ανάγκη βασικών αλλαγών. Σε μια τέτοια περίπτωση οι 'ειδικές σχέσεις' μπορούν να βρουν 'επισημώς' οπαδούς και στα δυο στρατόπεδα. Η ύπαρξη από τη μία κάποιων δυνάμεων μέσα στην ΕΕ που κάθε τόσο μιλούν για νέα κριτήρια, και από την άλλη η ύπαρξη εντός της Τουρκίας εκείνων που συχνά πυκνά αναφέρονται στις ειδικές συνθήκες που ισχύουν στη χώρα τους δημιουργούν τον φόβο μιας επικίνδυνης 'σύμπτωσης'. Υπάρχουν πλευρές που θα βγουν κερδισμένες από ένα καθεστώς ειδικών σχέσεων. Η ΕΕ δίνει ό,τι μπορεί να δώσει, εμείς παίρνουμε ό,τι μπορούμε, κι οι δυο πλευρές ...τι είχατε Γιάννη, τι είχα πάντα! Διατηρούν την κοινωνική τους δομή και προχωρούν με τις ειδικές σχέσεις!

Πρόκειται σίγουρα για ένα αρνητικό σενάριο που μπαίνει ίσως και την κατηγορία της

συνομωσιολογίας. Όμως η περίοδος είναι περίοδος συνασπισμών. Συνακόλουθα με το συνασπισμό της 'Κόκκινης Μηλιάς', μπορεί να βρούμε μπροστά μας κι ένα 'συνασπισμό ιδιαιτεροτήτων της ΕΕ'. Εάν αυτοί που αναφέρονται συνεχώς στις 'ειδικές συνθήκες' δώσουν το πρόσχημα, και κλείσει για την Τουρκία ο δρόμος προς την ΕΕ, δεν θα συμφωνήσουμε σίγουρα ποτέ για τους λόγους που μας έφεραν εδώ: Ορισμένοι θα μιλούμε για την διπροσωπία της ΕΕ κι ορισμένοι για το αναποφάσιστο της Τουρκίας. Ενώ στην πραγματικότητα αιτία θα είναι και τα δυο μαζί, ο συνασπισμός αυτός δηλαδή. Μια τελείως ανεπιθύμητη σύμπτωση συμφερόντων ΕΕ-ΤC (Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκικής Δημοκρατίας)!